



## YANTOQNING MING DARTGA SHIFO BO'LGAN XUSUSIYATLARI

*Teshayev Muxriddin Isomiddin o'g'li*

*Osiyo xalqaro universiteti "Umumiy fanlar"*

*kafedrasi o'qituvchisi*

**Annotatsiya:** Quyoshli zaminimiz tuprog'ida unib o'sayotgan turli tuman dorivor hamda xom ashyo sifatida yetishtirilgan o'simliklar tabiatimiz boyligi sanaladi. Bu o'simlik sirasiga yantoq (Alhagi) ham kiradi. Bu o'simlik dukkakdoshlar oilasiga mansub ko'p yillik begona o't hisoblanadi dasht cho'llarda ko'p uchratishimiz mumkin. Ildizi kuchli rivojlangan bo'lib asosan yer osti suvlaridan foydalanadi uzunligi 30 m gacha boradi.

**Kalit so'zlar:** Alhagi, karotin, vitamin C B2 K, organik kislota manna, trisaxarid, saponin, alkaloidlar, oshlovchi moddalar, shakar rutin.

**Yantoq o'simligi haqida:** Yantoq (Alhagi) dukkakdoshlar Fabaceae oilasiga mansub ko'p yillik begona o't. Bo'yi 30-130 sm bo'ladigan o't o'simlik. Poyasi tik o'suvchi tikanli pastki tomoni yog'ochlashgan, pastki tikanlari kalta va qattiq, yuqoridagilari uzun va yumshoq. Poyasi shoxlangan. Barglari lansetsimon ellipsimon yoki keng teskari tuxumsimon bo'lib qisqa bandi yordamida poya va shoxlarida ketma-ket joylashadi. Binafsha pushti yoki qizil rangli besh bo'lakli gullari 2-7 tadan tikanlariga joylashgan. Mevasi tasbexsimon 10tagacha urug' bo'lgan dukkak. May-sentabr oylarida gullaydi, mevasi avgust-oktabrda yetiladi. Sobit ittifoq, yevropa qismining janubi sharqiy tumanlarida Kavkaz O'rta Osiyo tekisliklarida daryo, kanal, yo'l bo'ylarida nam qumli shag'alli yerlarda o'sadi. Yantoq turlarining yer ustki qismi tarkibida saponinlar 0.3%, ursol kislota 1.3%, 90% flavonoidlar rutin kvartsimetitrin va izoramnetin glikozoidlar 0.11%, 0.19% kumarinlar 0.33%, 0.87% efir moylari vitaminlar C B2 K karotin organik kislota, qandlar 8.6-9.2% shilliq oshlovchi va ildizida 0.19% alkaloidlar saponinlar 2.7% organik kislotalar C B guruh vitaminlari 3.9-6.65% oshlovchi moddalar bor. Shakar yantoq avgust-sentabr oylarida o'zidan shirin suyuqlik chiqaradi 2-3 kundan so'ng suyuqlik qotib qand zarrachasi mannaga aylanadi. Manna tarkibida 5.5% suv 1.9% yelim 49.9%-50.6% trisaxarid va boshqa moddalar bor. Yevropa qismidagi chala cho'l rayonlarida 5 turi ma'lum. O'zbekistonda yantoqning soxta yantoq va qirliz yantog'i turi o'sadi. Yantoqning hamma turi tuyachilik va qo'ychilikda yaxshi ozuqa hisoblanadi. Yantoqdan yuqori sifatli yem xashak silos va oziq uni olinadi. O'tin sifatida ham foydalaniladi. Yantoq yaxshi asal beruvchi o'simlik.



### Dorivorlik xususiyati:

Dorivorlik xususiyatiga ko'ra yantoqning 4ta turi ishlatiladi. Qirg'iz yantog' i kirghisorum soxta yantoq-pseudolhagi shakar yantoq-persirum Boiss et Buhse siydik barg yantoq -sponisifolia Shap. Xalq tabobatida yantoq turlarining yer ustki qismi va ildizi ishlatiladi. Yer ustki qismi o'simlik gullagan vaqtida o'rib olinadigan va soya yerda quritiladi. Yantoqning yer ustki qismidan tayyorlangan damlamani yo'talni qoldirish uchun hamda terlatuvchi dori sifatida ishlatiladi. Ildizidan tayyorlangan qaynatma ichdan qon oqishini to'xtatishda ,bakteriostatik, siydik va o't haydaydigan ,jarohatlar bitishida yordam beradi. Yantoqni sharbati oshqozon ichak kasalliklarida foydalaniladi. Yantoq infeksiyon oshqozon ichak trakti kasalliklarini davolash uchun ishlatiladi. Yantoq och qoringa iste'mol qilinsa ,ich ketishini kuchaytiradi. O'tkir og'iz kasalliklarida ham yantoq damlamasini chayqab turishni ham foydasi bor, og'iz bo'shlig'ining turli xil yallig'lanishini davolashda ishlatiladi. Yiringli otit bilan og'rikan bemorlarga yantoq tomirini damlama qilib iste'mol qilinsa, bachadon bo'yni eroziyasi bilan og'rikan bemorlarga tavsiya qilsa bo'ladi. Yantoq sovuqqonlik uchun diafotik antipiretik sifatida ishlatish mumkin, terining yiringli shikastlanishida, jarohatlar, kuyishlarda qo'llaniladi. Gemmoroyini davolashda ham ishlatish mumkin.



(a)



(b)

### Yantoq asali:

Yantoq asali-bu tuya tikanli yantoq gullaridan yig'iladigan asal turi hisoblanadi. Yantoq asali juda kam uchraydigan va tozalangan asal navidir. U zaif hidi bilan yoqimli va nozik tamga ega.



## XULOSA

Yantoq (Alhagi) dukkakdoshlar Fabaceae oilasiga mansub ko'p yillik begona o't. Bo'yi 30-130 sm bo'ladigan o't o'simlik. Poyasi tik o'suvchi tikanli pastki tomoni yog'ochlashgan, pastki tikanlari kalta va qattiq, yuqoridagilari uzun va yumshoq. Yantoqni sharbati oshqozon ichak kasalliklarida foydalaniladi. Yantoq infeksiyon oshqozon ichak trakti kasalliklarini davolash uchun ishlatiladi. Yantoq och qoringa iste'mol qilinsa, ich ketishini kuchaytiradi.

## Foydalanilgan adabiyotlar

1. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). ANOR PO'STINING NOYOB XUSUSIYATLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(5), 256-260.
2. Mukhriddin, T. (2023). XENOBIOTICS AND THEIR TYPES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(10), 14-17.
3. Mukhriddin, T. (2023). A LARGE-SCALE ANALYSIS OF RARE PLANTS DISTRIBUTED IN THE NUROTA RESIDUE MOUNTAINS. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(12), 111-112.
4. Mukhriddin, T. (2023). DEMOGRAPHIC INDICATORS OF XENOPOPULATIONS AND XENOPOPULATION. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 69-71.
5. Muxriddin, T. (2023). KSENOBIOTIKLAR VA ULARNING TURLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(11), 220-223.
6. Тешаев, М. (2023). ЦЕНОПОПУЛЯЦИЯЛАРНИНГ ДЕМОГРАФИК КЎРСАТКИЧЛАРИ ВА ЦЕНОПОПУЛЯЦИЯ. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(9), 134-140.
7. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). Isiriqning tarkibi va tibbiy foydasi. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(3), 221-223.
8. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). MUHOFAZA ETILADIGAN TABIIY HUDUDLAR NOYOB VA TAKRORLANMAS EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA MASKANLARI TARIQASIDA. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 128-139.
9. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). NUROTA-QIZILQUM BIOSFERA REZERVATI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 118-127.
10. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). MUHOFAZA ETILADIGAN TABIIY HUDUDLAR NOYOB VA TAKRORLANMAS EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA MASKANLARI TARIQASIDA. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 128-139.



11. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). NUROTA-QIZILQUM BIOSFERA REZERVATI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 118-127.
12. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). QO 'RIQXONANING TASHKIL ETILISHI VA FIZIK-GEOGRAFIK TAVSIFI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 148-156.
13. Isomiddin o'g'li, T. M. (2024). QO 'RIQXONADA UCHRAYDIGAN SUTEMIZUVCHI HAYVON TURLARI VA BIOLOGIYASI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 157-166.